

НЕКРОЛОГ

ПАМ'ЯТІ ДОЦЕНТА І. М. ЧАВАРГИ

IN MEMORY OF ASSOCIATE PROFESSOR IVAN CHAVARHA

Микола Олашин

кандидат історичних наук, доцент; доцент кафедри античності,
середньовіччя та історії України домодерної доби
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород
E-mail: mykola.olashyn@uzhnu.edu.ua

Mykola Olashyn

Candidate of History, Docent; Docent of the Department of Ancient, Middle
Ages and premodern History of Ukraine
SHEE «Uzhhorod National University», Uzhhorod

Колектив Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» з глибоким сумом повідомляє про смерть кандидата історичних наук, доцента, громадського діяча, голови ветеранів вишу, голови комітету старійшин Міжнародної асоціації випускників Ужгородського університету, патріота Срібної Землі **Івана Михайловича Чаварги**, яка настала 8 березня 2022 року на 87 році життя.

Він народився 18 травня 1935 року в селі Гусний, що на Великоберезнянщині, в працюючій родині. Його дитинство було нелегким. Коли йому виповнилось лише три роки помер батько. Доводилось виконувати чимало роботи по господарству. Але він із задоволенням відвідував початкову школу у рідному селі. Згодом продовжив навчання у Волосянській середній школі, яку закінчив у 1954 році. Далі була строкова служба в армії на посаді механіка з авіаозброєння (1954 – 1957). Довелося мати стосунок і до угорських подій 1956 року. На щастя, усе закінчилося добре.

Щасливим у житті Івана Чаварги виявився 1957 рік. Збулася його заповітна мрія – він став студентом історичного факультету Ужгородського державного (тепер національний) університету. Юнак з головою поринув у розмаїте студентське життя. Найбільший інтерес у нього викликали лекції Миколи Лелекача, Федора Потушняка, Андрія Ігната, Володимира Неточаєва, Леоніда

Коваленка, Миколи Редька, Бориса Співака, Івана Мешка. Вони навчали не тільки фаху, але й прищеплювали вихованцям найкращі людські цінності. Зрозуміло, студенти дуже відповідально ставилися до навчання, чимало уваги приділяли громадській роботі, організовували собі дозвілля.

Закінчивши у 1962 році університет, Іван Михайлович розпочав писати нову сторінку свого життя. Менше року він пробув на посаді завідувача кабінету політичної освіти Хустського райкому Компартії України. Згодом майже 50 років пропрацював в Ужгородському університеті на посадах помічника проректора, проректора, доцента, завідувача кафедри політичної історії, доцента кафедри історії України. І протягом усього цього часу був прикладом у ставленні до роботи, за що заслужив добре ім'я, шану і повагу.

Деякі сльві про адміністративні здібності і здобутки небіжчика. Так, протягом 16 років (1965 – 1981) він був проректором УжНУ. Спочатку відповідав за заочне і вечірнє навчання, потім – за навчальну роботу. Ректори і колеги завжди наголошували на його дуже серйозному ставленні до виконання своїх службових обов'язків. Підкреслимо, що Іван Михайлович дуже добре знав нормативно-правову базу, що регламентувала діяльність вищої школи. Він тісно співпрацював з деканами факультетів і завідувачами кафедр, мав вичерпну інформацію про стан справ у кожному колективі. За необхідності завжди приходив на допомогу тому чи іншому підрозділу вишу.

Працюючи в ректораті, колега відчув потяг до наукових пошуків. Тому у 1967 році вступив на заочне відділення аспірантури. Тут під керівництвом професора Б. Співака він почав досліджувати особливості розвитку Закарпатської області в роки семиріччя. Знову ж таки дуже сумлінно підійшов до нової справи. Він скрупульозно працював в архівах (республіканських, обласному, місцевих, поточних), використав публікації Центрального статистичного управління УРСР, Закарпатського обласного статуправління, матеріали збірників про розвиток народного господарства Закарпатської області у зазначений період. Опрацював й нечисленні студії окремих колег (В.І. Белоусов, І.Ф. Буркало, А.М. Ігнат, В.М. Керечанин, К.О. Куценко, Н.П. Міщенко, С.О. Міщенко, А.К.

Шеневідько, І.Г. Шульга), колективні видання, а також пресу. У публікаціях аспірант показав динаміку розвитку краю у досліджуваній період, звернувши увагу як на здобутки, так і прорахунки. Він написав ґрунтовну дисертацію «Боротьба трудящих Закарпаття за подальший розвиток народного господарства і культури в 1959 – 1965 рр.», яку успішно захистив на початку січня 1974 року.

У подальші роки Іван Михайлович продовжував працювати над обраною темою, охопивши період до 1975 року. Він зібрав величезний фактичний матеріал, у тому числі із зарубіжних архівів і книгозховищ. Опублікував низку статей, повідомлень, тез доповідей, у яких розкрив різні аспекти розвитку Закарпатської області, вказавши при цьому на значні здобутки та нереалізовані можливості. На жаль, у силу різних причин він не захистив докторську дисертацію.

В коло наукових зацікавлень історика входила й непересічна постать президента Карпатської України о. Августина Волошина (1874 – 1945). У його студіях показано внесок Волошина у піднесення національно-визвольної боротьби і державницьких змагань закарпатців у міжвоєнний період. Додамо, що Іван Михайлович є співавтором книги «Смерть президента: Останні дні життя і смерть президента Карпатської України Августина Волошина» (Ужгород, 1995). Вона написана на основі нововідкритих архівних матеріалів, у тому числі зарубіжних.

Крім вищенаведених, Іван Михайлович досліджував й інші проблеми. Серед них: перебування російських військ на Закарпатті під час Першої світової війни, культурне співробітництво Закарпаття з прикордонними областями сусідніх держав, особливості міжнаціональних стосунків в Закарпатті у новітній час, роль незалежної Української держави на міжнародній арені та ін.

Підкреслимо, що усі праці І.М. Чаварги мають міцне документальне підґрунтя, вдалу структуру, логічний виклад матеріалу, аргументовані узагальнення і висновки. І більшість з них продовжує зберігати свою наукову цінність.

Колега був відомим педагогом і методистом. Варто наголосити, що він завжди вирізнявся доброю фаховою підготовкою, відмінним знанням фактичного матеріалу, глибоким розумінням психологічних особливостей студентської молоді, оптимальним використанням педагогічних методів і прийомів. Завжди до дрібниць продумовував усі етапи заняття. На кожній лекції прагнув повідомити студентам новий, цікавий, захоплюючий матеріал. А щоб вихованці відчули «дух» епохи, «занурилися» в неї, стали ніби очевидцями тогочасних подій лектор прагнув «перенести» їх у минуле, що вивчалось. Заняття завжди мали динамічний, насичений характер. Тому спудей завжди перебували у полоні навчально-виховного процесу.

Студентам Іван Михайлович викладав нормативні курси: «Політична історія» і «Історія України» та спецкурси: «Відроджені імена у політичній історії України ХХ ст.», «Українські політичні партії на початку ХХ ст.» та ін. Він був суворим, але справедливим викладачем. Завжди знаходив контакт з аудиторією (до речі, в останні роки викладав вітчизняну історію студентам-медикам). Успішно керував переддипломною практикою студентів-істориків, написанням ними курсових і дипломних робіт. Брав активну участь у розробці навчально-методичних студій. Завжди вчасно готував (чи оновлював) екзаменаційну документацію. Тому з повним правом можемо стверджувати, що доцент І. Чаварга був зразком педагога вищої школи, у якого залюбки вчилися його молодші колеги.

У контексті до вищенаведеного додамо, що Іван Михайлович вирізнявся активністю і у громадській роботі. Так, він був головою правління Закарпатського обласного відділення культурних зв'язків з українцями за кордоном, членом президії Закарпатського обласного відділення Товариства дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами, членом обласного комітету народного контролю, керівником народного університету лекторської майстерності, активним учасником самодіяльної народної хорової капели викладачів і співробітників університету «Боян» тощо. В останні роки життя – голова ветеранів Ужгородського національного університету, голови комітету старійшин Міжнародної асоціації випускників вишу. Підкреслимо, що громадські обов'язки колега виконував дуже сумлінно і відповідально.

Іван Михайлович був чудовим сім'янином. У січні 1962 року він поєднав свою долю з випускницею філологічного факультету УжДУ Єлизаветою Тромболою. У злагоді і мирі прожили щасливих 58 років. Подружжя Чаваргів виростило і виховало двох чудових синів. Віктор закінчив фізичний факультет і працює в державному підприємстві «Служба міжнародних автомобільних перевезень» (м. Ужгород). Михайло – кандидат медичних наук, доцент кафедри госпітальної хірургії Ужгородського університету. Сини створили свої сім'ї і подарували дідусяві і бабусі п'ятеро внуків та правнука. Тепер з Неба дідусь буде спостерігати за успіхами своїх кровинок.

Багаторічна сумлінна праця на благо рідної alma mater не залишилась непоміченою. Він мав десятки подяк від ректорів вишу, грамот від керівників обласних органів виконавчої і представницької влади, очільників галузевого Міністерства. А ще був відзначений двома медалями: «За доблесну працю» (1970) і «Ветеран праці» (1984). Але найбільшою для нього нагородою була шана і повага людей.

Висловлюємо найщиріші співчуття родині Івана Михайловича Чаварги. Нехай рідна закарпатська земля буде йому пухом, а пам'ять надовго збережеться в серцях студентів, аспірантів та колег з якими він працював в Ужгородському університеті, усіх тих, хто знав цю високопорядну та інтелігентну людину. Нехай Всевишній дарує йому Царство Небесне.